از سراسر کشور

هدایایی برای زلزله‌زدگان کوهبنان

اگر یادتان باشد و خواننده صفحه ایران جام‌جم باشید، حتما گزارشی را که سه‌شنبه گذشته؛ ۴ دی‌ماه درخصوص کوهبنان با عنوان «یلدای کوهبنانی‌ها یك‌ساله شد» منتشر کردیم، به خاطر دارید. در این گزارش خبرنگار ما از کرمان، در گزارش میدانی خود به سراغ مردم این شهرستان رفته بود تا خبری از روند و میزان بازسازی خانه‌های ویران‌شده در زلزله بگیرد که ما هم آن را منعکس کردیم تا شاید مشکلات مردم آن دیار در آستانه فصل سرد به گوش مسؤولان برسد. خوشبختانه طی روزهای گذشته خبرهای خوبی نه از سمت مسؤولان، که از سوی قرارگاه جهادی شهید فیاض بخش شنیدیم که با توزیع لباس گرم در میان زلزله‌زدگان کوهبنان که هنوز بخشی از آنها در چادر و کانکس زندگی می‌کنند، تلاش کردند سختی و بی‌مهری روزهای سخت گذشته و پیش‌رو را از دل مردم نجیب این دیار بزدایند.

آن‌طور که تسنیم گزارش داده، رضا بیات، فرمانده قرارگاه جهادی شهید فیاض‌بخش دراین خصوص گفته، با همت خیرین جهادی و هماهنگی و پشتیبانی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، بالغ بر ۵۰۰۰ دست لباس و پوشاك گرم گروه‌های سنی مختلف خریداری شد که این اجناس در آخرین روزهای هفته در بیش از ۹۰ خانوار شهری زلزله‌زده شهرستان کوهبنان کرمان پخش شد.

به گفته وی، تعداد قابل‌توجهی از پوشاك گرم به همراه گوشت گرم گوسفند نیز در میان بیش از ۵۰ خانوار روستایی کوهبنان در روستاهای ده‌علی، جور، خان‌مکان، هزارگز، سید حسینی، افزاد و شکرآباد توزیع شد.

در زلزله ۵/۹ ریشتری ۳۰ آذر ماه سال گذشته، بیشتر خانه‌های شهرستان کوهبنان یا به‌طور کامل تخریب شدند یا به‌شدت آسیب دیدند که این تخریب روستاهای اطراف را با خسارت‌های بسیار جدی مواجه کرد.

تبریز و ترکیه نزدیك‌تر می‌شوند

وضعیت گردشگری ترکیه بد نیست، یعنی که خیلی هم خوب است و شاید تعاملات فرهنگی در این خصوص بتواند گره‌های سفت یا کور گردشگری ما را هم باز کند و خوب است که مسؤولان در این زمینه با مدیران گردشگری ترکیه وارد گفت‌وگو و تعامل شوند. حالا اما خبر رسیده که سرکنسول ترکیه در آذربایجان شرقی خواستار تقویت تعاملات فرهنگی و گردشگری مشترك بین ترکیه و تبریز شده. حسین گونگور، سرکنسول جدید ترکیه در تبریز این درخواست را در دیدار با مرتضی آبدار، مدیرکل میراث فرهنگی آذربایجان شرقی مطرح کرده و گفته، شهر تاریخی تبریز همواره در کشور ترکیه جایگاه ویژه‌ای داشته و دارد و با توجه به مشترکات فرهنگی بسیاری بین تبریز و ترکیه، تقویت روابط این دو جامعه ضروری و لازم است. گونگور تاکید کرده با همکاری یکدیگر می‌توانیم زیرساخت‌های لازم را برای توسعه گردشگری در تبریز و همچنین جذب گردشگر به این شهر تاریخی فراهم سازیم./ میراث آریا

یکشنبه‌های سبز
با مساجد تاریخی کشور

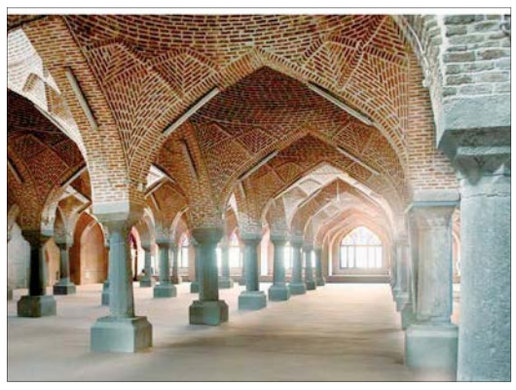

گزارشی از جاذبه‌های گردشگری مسجد جامع تبریز

راوی بزرگ تبریز صفوی

وجود آثار طبیعی تاریخی و مذهبی زیبا و ارزشمند در تبریز باعث شد این شهر در سال ۲۰۱۸ به‌عنوان پایتخت گردشگری جهان اسلام انتخاب شود

نازیلا ناظمی
ایران

امروز و در یك یکشنبه سبز دیگر می‌خواهیم سراغ مسجدی باصفا و زیبا در سرزمین کهن‌مان برویم؛ سرزمینی که معنویت همیشه یك عنصر جدانشدنی از تاریخ و تمدن و فرهنگ و معماری‌اش بوده. این بار به تبریز می‌رویم؛ شهری که آخرین روزهای پرافتخار عنوان «پایتخت گردشگری شهرهای اسلامی در سال ۲۰۱۸» را پشت سر می‌گذراند؛ شهری با گذشته‌ای پر فراز و فرود که در دوره مختلف پایتخت یا ولیعهدنشین ایران بوده و آثاری از دوران آهن و پیش از تاریخ تا دوران قاجار در آن وجود دارد که هر یك از آنها گویای گذشته پر شکوه این شهر است. در میان این آثار و بناهای تاریخی، مساجد و اماکن مقدس از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند و در میان این ابنیه مقدس، مسجد جامع تبریز نگینی است مثال زدنی. با این اوصاف جای تردید نیست در سفر به شهر مجاهدین مشروطه، زمانی را هم به بازدید از مسجد جامع اختصاص بدهیم.

سلجوقیان یا پیشتر؟

مسجد جامع تبریز در کتب قدیمی و میان مردم به نام‌های مسجد جمعه و جامع کبیری هم شناخته می‌شود. براساس شواهد، براساس برخی اسناد بنیان مسجد به دوران سلجوقیان بازمی‌گردد و با ساخت آن در واقع هسته مرکزی شهر و بازار پیرامون آن شکل معینی به خود می‌گیرد، اما در کتاب مرزبان‌نامه، از مسجدی بزرگ نام برده می‌شود که سازنده آن عبدا... بن عامری است و قدمت آن به صدر اسلام می‌رسد.

سال ۱۱۹۳ هجری، زمین لرزه بزرگی در تبریز اتفاق افتاد که بخش بزرگی از بناهای سلجوقی ویران شد. به این ترتیب احتمال دارد چنانچه آثاری قدیمی‌تر از دوره سلجوقی وجود داشته، احتمالا تخریب شده باشد. از سویی، بنای اولیه مسجد را نمازخانه‌ای به نام جامع تبریز می‌دانند که طی دوره‌های مختلف بخش‌هایی به آن اضافه شده است. ابتدای دوران قاجار چند سالی از آن زلزله بزرگ گذشته بود، اما خرابی‌ها برجا مانده بود تا آن‌که حسینقلی خان دنبلی، حاکم قاجاری تبریز، مسجد را بازسازی و ترمیم کرد.

معماری به سبك ایرانی

ابتدا مسجد براساس سبك عربی به صورت یك ایوانه ساخته شده بود، ولی بعدها به یك مسجد دو ایوانه با سبك ایرانی تبدیل شد. مسجد دارای دو ورودی در شمال و جنوب است که در شمالی به صحن اصلی و در جنوبی به کنار گذر پشت مسجد راه دارد. طاق‌های بلند و وسیع با عرضی ۱۵متر در بخش میانی مسجد با شکوه بسیار دیده می‌شود.

از جمله ویژگی‌های این عمارت، تقسیم طولی مسجد با دو دیوار به دو قسمت مجزا اما نامساوی است. یك قسمت طولی برابر ۲۸ متر و بخش دیگر ۳۲ متر طول دارد و عرض آن هم از بخش اول بیشتر است. همان‌طور که گفته شد، پایه‌های مسجد از قطر بسیاری برخوردار است و در ساخت آنها از آجرهای بزرگ استفاده شده است.

آجر و گچ مصالح اصلی در ساخت مسجد است و تمام تزئینات داخلی نیز با همین مصالح انجام شده، به صورتی که در هیچ کجای بخش درونی مسجد اثری از کاشیکاری و حجاری دیده نمی‌شود. تنها کاشیکاری مسجد مربوط به گنبد و گلدسته‌های آن است.

محرابی با طرح مارپیچ

در نمازخانه قدیمی و به عبارتی زیرزمین کنونی مسجد، محرابی از سنگ مرمر سفید با طرح مارپیچ وجوددارد و در قسمت بالای طاق آن، کتیبه‌ای با تزئینات گچبری وجود دارد که قدمت آن به دوره ایلخانیان بازمی‌گردد. جالب آنجاست که در محراب آثاری از گچبری رنگی نیز وجود دارد. این محراب پس از زلزله سال ۱۱۹۳ با گچ پوشانده شده، ولی امروزه توسط کارشناسان میراث فرهنگی مرمت شده. محراب این مسجد، مستطیل شکل و یك یا دو طاق‌نما و قوسی در مرکز است.

قدیمی‌ترین بخش عمارت

پشت دیوار شرقی مسجد، شبستانی بزرگ و تاریك با ده ستون و طاق‌های ضربی آجری وجود دارد که به نام مسجد یا شبستان زمستانی نیز معروف است. در مسجد جامع تبریز ۲کتیبه سنگی نیز کشف شده که جنس کتیبه اول از سنگ مرمر و روی آن مطالبی در مورد خواب شاه طهماسب صفوی مبنی بر رویت حضرت ولی عصر(عج) و دستور ایشان در مورد برداشتن قسمتی از مالیات، احسان و گذشت نسبت به مردم حك شده است. کتیبه دیگر در واقع فرمان شاه سلطان حسین صفوی در سال ۱۱۰۶ هجری قمری به رستم‌خان سالارسپه و بیگلربیگی آذربایجان درباره بسته شدن چرس‌فروش‌ها، روسپی خانه‌ها، قمارخانه‌ها و اجرای حد شرعی در مورد هرکدام از متخلفان است. در این فرمان همچنین دستور منع کبوتربازی، گرگ دوانی، قوچ بازی و گاو بازی نیز قید شده است. شبستان بزرگ مسجد که دارای طاق و گنبد است، از کهن‌ترین قسمت این عمارت ارزشمند تاریخی به‌شمار می‌آید.

گنبدی مرتفع با کاشیکاری‌های معرق

در زمان سلطنت آق‌قویونلوها در آذربایجان، به دستور سلجوق شاه بیگم همسر اوزون حسن، گنبدی مرتفع با کاشیکاری‌های معرق، در بخش شمال مسجد ساخته می‌شود. پایه‌های این گنبد و قسمت‌هایی از کاشیکاری‌های آن امروز نیز برجای‌مانده است.

طراح: بیژن گورانی

جدول شماره ۵۲۸۵

جدول عادی

افقی: ۱) از کهن‌ترین متون عرفانی فارسی اثر سنایی غزنوی - رنگ قهوه‌ای روشن ۲) بدون برنامه‌ریزی - سرشار - تربیت ... را چون گردکان بر گنبد است ۳) ساز شکسته! - منقضی - نازك نارنجی ۴) بشارت دهنده - پایتخت بنگلادش - شهری در انگلستان ۵) پوشاندن - خنجر کوچك - فیلسوفان ۶) قرض - ماکارونی رشته‌ای - نژاد، تبار ۷) بی نظیر - نامی دخترانه - بیگانگان ۸) تکرار حرفی - سمت راست - خواهان - لنگه در و پنجره ۹) سر و صدا - توانا - خوراك به دام اندختن جانوران ۱۰) خسیس - خاکستر - نوعی سبزی خوردنی ۱۱) احترام و اعتبار اجتماعی - افسار - چاشنی غذایی ۱۲) سنگ مرمر - کاغذ فروش - جای ماسوره ۱۳) موکت - بزرگ‌ترین شاعر عصر صفوی - قومی ایرانی ۱۴) قوم مغول - مردان عرب - قفل چوبی ۱۵) غوزه پنبه - صدای گرم و مقتدرش زینت‌بخش بیشتر مستندهای راز بقاست.

عمودی: ۱) گمانه - مدت زمانی که کسی در محلی مشغول به کار بوده است - داخل ۲) مرض قند - باور - پرنده بچه‌زا ۳) دریا - نوشیدنی شیرین - نقطه شروع مسابقه ۴) از میوه‌ها - پرستار کودك - درختی همیشه سبز ۵) آویز جلوی پنجره - تاریخ‌نگار - چین و چروك پوست ۶) دستور - کشوری در همسایگی آرژانتین - محفوظ ۷) تکیه دادن - سیمرغ - سالك ۸ - گشودن معما - از جنس آهن - خودستایی - پدر بزرگ ۹) قسمتی از پا - کار بلد - کاستی ۱۰) یگانه - رشوه دادن - از حروف مقطعه قرآن ۱۱) همراه چای - پرنده خبر چین - بیماری کم‌خونی ۱۲) شهری در هلند - رشك بردن - رقیق ۱۳ - از علوم تحصیلی - چشم سوم! - نفی عرب ۱۴) شادمانی و نشاط - تندرست - زاده شده ۱۵) روغن مو - بنیانگذار دانش هواشناسی - داستانی مشهور نوشته شاتو بریان فرانسوی.

جدول ویژه

افقی: ۱) کنایه از دچار دلشوره و اضطراب شدن است - ترش و شیرین ۲) چیره شونده - جمع شیء - بنای دیدنی استان کرمان ۳) رنج بی پایان! - اثرگذار - ارزشمند ۴) تفسیرکننده - شهره آفاق - لقب امپراتوران روم بود ۵) دانه غله پاك شده - مونس - نام دیگر سیاره بهرام ۶) به ذهن افکندن - حنا - پیش مقدمه مکالمه تلفنی ۷) نوعی خاك - خاستگاه - پایتخت فیلیپین ۸) افزونی برنج پس از پخته شدن - طراح - علم شمارش - نقشه انگلیسی ۹) کجاوه - هزارگرم - دیوانگی ۱۰) شیمی کربن - کلاف در و پنجره چوب - طراحی مقدماتی ۱۱) بی‌حرکت - کلیسای قدیمی اصفهان - آینده ۱۲) کاشف اورانوس - پرنده‌ای آبزی شبیه مرغابی - نمد زین ۱۳) نوعی انگور سیاه - دانش ذاتی - کدو تنبل ۱۴ - غذای ظهر - هر چیز سبك وزن - قطعه لوله‌ای که دوسر آن رزوه داخلی دارد ۱۵) تصرف در مالی - داستانی مشهور نوشته جورج اورول.

عمودی: ۱) قرارگاه - نوعی شعر با بیت‌های هم‌وزن - ساز مرداب ۲) هدایت‌کننده - پندار - رستگاری ۳) مادر لر - اعمال خشونت و سخت گیری - از آثار شکسپیر ۴) فیلمی ساخته رخشان بنی‌اعتماد - از جزایر خلیج‌فارس - رسیدن فکر به ذهن ۵) زین و برگ اسب - مفصل فرمان خودرو - پول خارجی ۶) پریشان - پیشوای دین بودایی - به رنگ دود ۷) آدرس - شور - سرایت و پراکندگی چیزی ۸) ماه دهم - ورقه چاپی تبلیغاتی - اشعه فرابنفش - راه میانبر! ۹) جد حضرت رسول(ص) - درگذشته - نمك‌ها ۱۰) آسوده خاطر - بزرگ‌ترین دریاچه ارمنستان - نوعی پخت برنج ۱۱) چینه دیوار - خدای هندو - حرکت و جنبش ۱۲) خوراکی از اسفناج - ماءالشعیر - پارچه ابریشمی ۱۳) سوراخی در پوسته زمین - فقیر - کاروان ۱۴) پایه - از مرکبات - خلوت گزیده را به ... چه حاجت است ۱۵) باد سرد - شهری در پاکستان - بهشت.

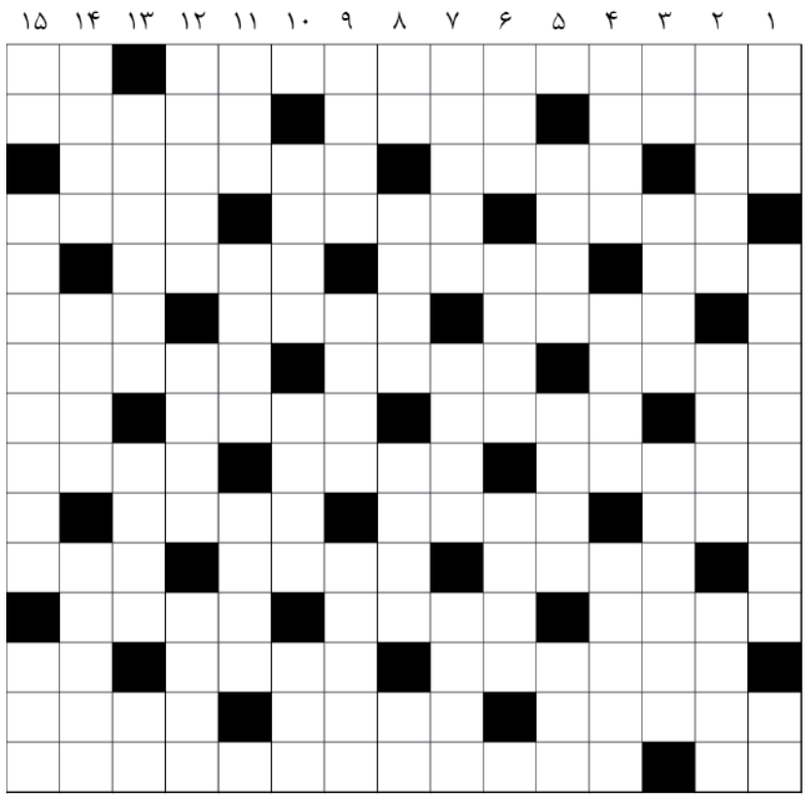

حل جدول عادی شماره ۵۲۸۴

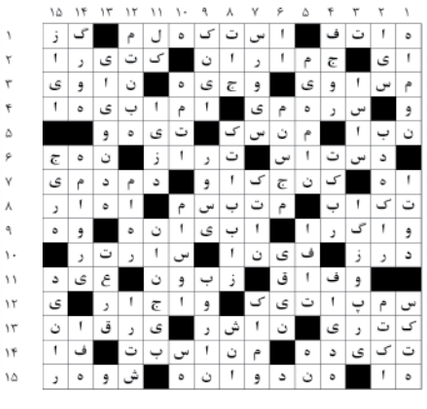

حل جدول ویژه شماره ۵۲۸۴

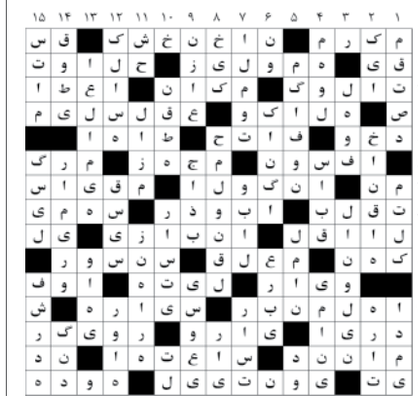

به‌دنبال کاوش در بازار حضرتی اتفاق افتاد

کشف شهر زیرزمینی در تهران

شیما رئیسی
ایران

دو هفته پیش بود که یکی از مغازه‌داران بازار حضرتی تهران حین ساخت و سازهای خود، تعدادی سفال و استخوان پیدا کرد و با پیدا شدن این استخوان‌ها پای نیروی انتظامی به ماجرا باز و اشیا توقیف شد. اما باستان‌شناسان حین بازدید سفال‌ها متوجه شدند این آثار متعلق به دوره قاجار است. به گزارش خبرنگار ما، قدیر افروند، باستان‌شناس استان تهران با اشاره به این مطلب و در جلسه بازدید خبرنگاران از این مکشوفات گفت: هرچند دیدن اشیایی متعلق به دوره قاجار برای باستان‌شناسانی که با تاریخ تهران آشنا هستند، جذابیت خاصی ندارد، اما با توجه به کاوش‌ها و گمانه‌زنی‌هایی که سال ۹۲ و ۹۳ در محدوده بازار صندوق‌سازان و خیابان اردستانی و بازار مولوی انجام و در سطح شش تا هفت متری لایه‌های پیش از تاریخی نمایان شده بود، با حس کنجکاوی اینچنینی راهی بازار حضرتی شدیم.

در فضای اصلی مغازه‌ای که کاوش در آن صورت گرفته بود، در عمق ۳۰ تا۴۰ سانتی‌متری موزائیك‌هایی متعلق به دهه ۴۰ و ۵۰ دوره پهلوی به‌دست آمد و سپس آجرهای دوره قاجار کشف شد. لایه بعد از دیوار آجری دوره قاجار، دیواری بود متعلق به دوره صفوی و زمانی که تهران به عنوان شهر پایه‌ریزی شد.

این باستان‌شناس توضیح داد با کاوش بیشتر، چند قطعه کاشی دوره تیموری در این مکان کشف شد که ما را به دوره پیش از صفویه رساند؛ یعنی به شهری که گونزالس کلاویخو اسپانیایی (نویسنده و جهانگرد اسپانیایی که فرستاده مخصوص هانری سوم پادشاه اسپانیا به نزد تیمور گورکانی بود و شرح مسافرت خویش را در سفرنامه‌ای نگاشت) در سفرنامه دوره تیموری خود از تهران توصیف می‌کند و از تهران به‌عنوان شهر یاد می‌کند.

افروند با اشاره به آن‌که این نخستین گمانه‌زنی در خصوص تهران دوره تیموری است، گفت: باتوجه به آن‌که این گمانه‌زنی حاصل کاوش‌هایی است که کمتر از یك هفته انجام شده، این انتظار وجود دارد با کاوش‌های برنامه‌دار و هدفمند بتوانیم نخستین نمونه از ساختار تاریخی شهر تهران که در دل شهر تاریخی تهران به‌دست آمده را حفظ کنیم. نباید فراموش کرد موقعیت این کشفیات خاص است چراکه در نزدیکی دیوار بارو یا حصار صفویه تهران قرار دارد که منطبق بر خیابان مولوی و خیابان امیرکبیر و ری و خیام است. در ضمن مستندات خوبی هم برای دوره صفوی به‌شمار می‌رود. به گفته وی این یافته‌ها نشان می‌دهد قسمت تاریخی تهران افزون بر آثار دوره صفوی و تیموری، آثار غنی از دوران پیش از تاریخ تهران در دوران نوسنگی بدون سفال تا نوسنگی با سفال و نوسنگی و شهرنشینی دارد.

بی‌توجهی به باقیمانده حصار طهماسبی

افروند با بیان این‌که آثاری از هزاره اول هم در قیطریه و جاهای دیگر کشف شده که باید مورد کاوش بیشتر قرار گیرد، یادآور شد در لایه‌های زیرین بازار صندوق سازان نیز سفال‌های دوره پیش از تاریخی پیدا شده و از همین روکاوش‌های ما در فاصله بین خیابان شهید اردستانی و بازار صندوق‌سازان انجام خواهد شد تا وضعیت این محدوده را در ارتباط با دوران پیش از تاریخ و احیانا این فاصله بین قاجار تا پیش از تاریخ را معلوم کنیم. این باستان‌شناس به بی‌توجهی‌هایی که نسبت به باقیمانده حصار طهماسبی در دل بازار پاچنار می‌شود هم اشاره و خاطرنشان کرد: بعد از آن دیگر شهر تهران هیچ حرفی از دوره طهماسبی ندارد، بعدها باید در طرح‌ها و سه بعدی‌ها به‌دنبال این نمونه آثار در شهر تهران باشیم.

مکث

کشف تهران گونزالس کلاویخو

کشف گمانه‌زنی‌های جدید در بازار حضرتی، نمایی از تهران را پیش‌روی باستان‌شناسان به نمایش گذاشت که گونزالس کلاویخوی اسپانیایی در سفرنامه دوره تیموری خود از تهران توصیف کرده است.